

תיאור החטיבה "ההתיישבות הדתית בארץ ישראל" שסימולה 004

004	קוד (סימול)
ההתיישבות הדתית בארץ ישראל	שם החטיבה
תרפ"ב - תשכ"ט, 1922 - 1969	תאריכים
חטיבה	רמת התיאור
21 מכלים, 3.57 מ' מדף	היקף כמותי
תיקי מסמכים, חוברות, כרזות, ספרים	סוג החומר
	יוצר החומר
זרם התיישבותי שקם במסגרת תנועות "תורה ועבודה", "הפועל המזרחי" ו"צעירי המזרחי". עם הקמת תנועת הפועל המזרחי בתרפ"ב (1922) התארגנו בארץ ישראל קבוצות הכשרה של עולים דתיים, ביניהן: בכפר אוריה, בחדרה (קבוצת "צבי"), ביבנאל ובכפר סלבנדי (קבוצת "ריינס" וקבוצת "שמואל"). נעשו נסיונות להקים מושבי עובדים דתיים תוך שילוב בין הסוציאליזם לבין ערכי הדת. מבין המושבים שנוסדו היו: מושב "שדה יעקב" בתרפ"ז (1927) שהתיישב בשיך אבריק, "כפר פינס" ו"כפר יעבץ" בתרצ"ג (1933), "כפר הרא"ה" בתרצ"ד (1934) ומושב "נחלים" בתש"ד (1944). במקביל הוקמו קיבוצים דתיים, בעיקר על ידי קבוצות עולים שהתארגנו בגרמניה ובמזרח אירופה. חניכים מחוות ההכשרה שהקים "המזרחי" ברודגס (גרמניה) בתרפ"ד (1924) עלו בתרפ"ה (1925) והקימו את "קבוצת רודגס" בפתח תקווה. עולים ממזרח אירופה הקימו בתר"ץ (1930) את "קבוצת שח"ל" ואת "קבוצת עובדיה" שהתיישבו בטירת צבי. בשנת תרצ"ה (1935) הוקם "חבר הקבוצות" של הפועל המזרחי שהפך בתרצ"ח (1938) לארגון "הקיבוץ הדתי". קבוצות מתיישבים נוספות התארגנו, ביניהן: קבוצת "רמת השומרון" בפרדס חנה - תרצ"ה (1935), קבוצת "אריה" ו"שלוחות" - שיצאו מקבוצת רודגס והקימו את הקיבוצים שדה-אליה ושלוחות. גרעין "משואות" שנוסד בתש"א (1941) הקים את קיבוץ "משואות יצחק". קבוצת אברהם התיישבה בכפר עציון בתש"ג (1943). מתוך מגמה ליצור רצף טריטוריאלי באזורי-ספר, הוקמו הקיבוצים והמושבים זה ליד זה- בגושים: גוש בית שאן, גוש עציון וצפון הנגב. ארגון "המזרחי הצעיר" שהוקם על ידי "המזרחי" עסק בעיקר בהתיישבות עירונית: שכונות סנהדריה ו"נחלת בית" בירושלים, כפר "נווה יעקב" מצפון לירושלים, שכונת "בית וגן" ליד יפו. קבוצות חסידים יוצאי פולין הקימו את כפר חסידים בתרפ"ה. החומר הובא על ידי ד"ר יוסף אבנרי (שכיהן כמנהל המכון לחקר הציונות הדתית) ממקורות שונים: עזבונו של נתן גרדי (נמסר על ידי המשפחה לאחר מותו), איגוד המושבים של הפועל המזרחי, בית המפד"ל בתל-אביב.	סקירה היסטורית אדמיניסטרטיבית
מוסדות וארגונים: המרכז החקלאי של הפועל המזרחי, איגוד המושבים, מזכירות חבר הקבוצות, ארגון א' למושבי עובדים, ארגון ב'; מזכירות הקיבוץ הדתי; קבוצות הכשרה; ישובים; קיבוצים וקבוצות;	תכולה

קבוצות הכשרה;	
לא צפוי גידול	המשך גידול צפוי
החטיבה מסודרת בשני מחזורים, בסדר כרונולוגי ולפי קבוצות תיקים ונושאים: המרכז החקלאי של הפועל המזרחי, איגוד המושבים, מזכירות חבר הקבוצות, מזכירות הקיבוץ הדתי, ארגוני התיישבות (לפי שם), קבוצות הכשרה (לפי שם), יישובים (לפי שם), קיבוצים וקבוצות (לפי שם).	שיטת אירגון החומר
רשימת תיקים ומפתח נושאים, שמות ומקומות	עזרי איתור
מתכונת ISAD-G וכללי ארכיון המכון	חוקים או כללים
<u>ספר הקבוצה הדתית</u>, בני עקיבא : הקיבוץ הדתי, 1962 תשכ"ב. בהר צ' (עורך), <u>חמשים שנה להתיישבות החלוצית</u>, אגוד המושבים של הפועל המזרחי: תל-אביב, 1979 תשל"ט. ברוכי נ', <u>פעילות הקיבוץ הדתי בתחום הביטחון בתקופת המנדט תרצ"ו - תש"ז (1936-1947)</u>, עבודה לתואר שני, אוניברסיטת בר אילן: רמת גן, 1997 תשנ"ז. הקיבוץ הדתי, <u>הציונות הדתית בתמורות הזמן</u>, נאמני תורה ועבודה: (תל-אביב), (תשמ"ט). עמינח נ' צ', <u>התיישבות עובדת דתית</u>, מחלקת ההסברה של החזית הדתית לאומית: תל-אביב, 1955 תשט"ו. קדמון י' (עורך), <u>המושב הדתי - עקרונותיו ומהותו</u>, איגוד המושבים של הפועל המזרחי וההסתדרות הציונית, 1969 תשכ"ט. רוטשטין מ', <u>מושב העובדים הדתי של הפועל המזרחי</u>, עבודה לתואר MA, אוניברסיטת בר-אילן: רמת גן, 1985 תשמ"ה.	ספרות רלוונטית
הסתדרות הפועל המזרחי בארץ ישראל (סימול החטיבה 001) המפד"ל - הפועל המזרחי בישראל (סימול החטיבה 002) סיעת מפד"ל בכנסת סימול החטיבה 003) המרכז העולמי של המזרחי (סימול החטיבה 006) הברית העולמית של צעירי החלוץ והפועל המזרחי (סימול החטיבה 007) השואה ושארית הפליטה (סימול החטיבה 008) מצ"ד - מחנה הציונות הדתית (סימול החטיבה 009) הפועל המזרחי בישראל – סניפים (סימול החטיבה 011) בני עקיבא בארץ ישראל (סימול החטיבה 013) המזכירות העולמית של בני עקיבא (סימול החטיבה 014) המפד"ל -קטעי עיתונות (סימול החטיבה 015) אמונה - תנועת האישה הדתית לאומית (סימול החטיבה 016) מפד"ל- מזכ"ל מדיני (סימול החטיבה 017) איגוד המושבים של הפועל המזרחי (סימול החטיבה 020) הפועל המזרחי בישראל- מחלקת עליה וקליטה (סימול החטיבה 021) תהל"ה - תנועת ההתנדבות הדתית לעליה (סימול חטיבה 023) המזרחי והפועל המזרחי בארה"ב (סימול חטיבה 025) המזרחי והפועל המזרחי בקנדה (סימול חטיבה 026) גרדי, נתן (סימול חטיבה PA/05) דר' ורהפטיג, זרח (סימול חטיבה PA/16)	חטיבות קשורות

שפירא, יוסף (יוס'קה) (סימול חטיבה PA/17)	
	הערות
27/12/1999	תאריך התיאור